

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Kształcenia Zawodowego

DKZ-WKD.053.1.2026.DI

Warszawa, 29 czerwca 2026 r.

Pan

[Redacted]

[Redacted]

Szanowny Panie Prezesie,

odpowiadając na petycję z 31 marca 2026 r. w sprawie kierunków zmian legislacyjnych dotyczących szkół i przedszkoli niesamorządowych ze szczególnym uwzględnieniem systemu finansowania szkół policealnych i liceów dla dorosłych Departament Kształcenia Zawodowego Ministerstwa Edukacji Narodowej uprzejmie prosi o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Ad. Postulaty szczegółowe 3.1. – 3.3. i 3.6.

Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowuje projekt nowelizacji ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych¹, przewidujący, m.in., rezygnację, co do zasady, z części dotacji wypłacanej niepublicznym szkołom kształcącym osoby dorosłe w części miesięcznej i związanej z rejestrowaniem frekwencji na zajęciach. Kwota dotacji zostanie tak skalkulowana, aby wypłacana po uzyskaniu dyplomu, certyfikatu, czy świadectwa dojrzałości, kompensowała wydatki z uwzględnieniem kosztowności kształcenia w danym zawodzie. Wyjątek będą stanowiły niepubliczne szkoły podstawowe dla dorosłych, których ukończenie nie prowadzi do uzyskania dyplomu, świadectwa, czy certyfikatu, wydawanego po zdaniu egzaminu zewnętrznego przeprowadzanego przez okręgowe komisje egzaminacyjne. Ponadto, w przypadku niepublicznej specjalnej branżowej szkoły II stopnia oraz niepublicznej specjalnej szkoły policealnej proponuje się odejście od uzależnienia wypłaty dotacji od frekwencji.

W przypadku publicznych szkół kształcących osoby dorosłe, prowadzonych przez osoby prawne niebędące JST lub osoby fizyczne, proponuje się wprowadzenie dotacji wypłacanej miesięcznie pod warunkiem spełnienia warunku 50% frekwencji na zajęciach obowiązkowych, z wyjątkiem specjalnych branżowych szkół II stopnia i specjalnych szkół policealnych.

Wdrożenie proponowanego w petycji modelu zaliczkowo-rozliczeniowego, w którym szkoła otrzymywałaby finansowanie wstępne, a po ogłoszeniu wyników egzaminów JST dokonywałoby dopłaty szkołom uczącym skutecznie oraz odpowiedniego rozliczenia w odniesieniu do szkół o niskiej przeżywalności i niskiej zdawalności mogłoby skutkować nadmiernym obciążeniem pracą po stronie organów dotujących oraz występowaniem sporów związanych z odebraniem nadmiernie wypłaconej „zaliczki”. Rozwiązanie polegające

¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 439, z późn. zm.

na „przejściu” na wypłatę dofinansowania jedynie za efekt kształcenia wydaje się korzystniejsze i wystarczające, ponieważ zapewnia refundację rzeczywistych kosztów działalności, nie generując przy tym dodatkowych kosztów i ewentualnych sporów.

W odniesieniu do propozycji wprowadzenia *ustawowej możliwości powierzania prowadzenia części zajęć na podstawie umów cywilnoprawnych w szkołach policealnych i szkołach dla dorosłych - przy zachowaniu wymagań kwalifikacyjnych i gwarancji wynikających z Kodeksu pracy* należy przede wszystkim zauważyć, że ustanowienie odrębnej pragmatyki zawodowej dla nauczycieli wynika z uwzględnienia faktu, iż nauczyciele są grupą zawodową, która wykonuje pracę o szczególnej roli społecznej.

W przypadku jednostek systemu oświaty prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego lub organy administracji rządowej, nauczyciele są zatrudniani zgodnie z przepisami art. 10 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela² (dalej: ustawa Karta Nauczyciela), tj. na podstawie umowy o pracę na czas określony, umowy o pracę na czas nieokreślony lub na podstawie mianowania, na stanowisku zgodnym z posiadanymi przez nauczyciela kwalifikacjami oraz zgodnie z posiadanym przez nauczyciela stopniem awansu zawodowego. W przypadku jednostek systemu oświaty prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego lub organy administracji rządowej przepisy ustawy Karta Nauczyciela nie przewidują możliwości angażowania nauczycieli na podstawie umów cywilnoprawnych.

Zgodnie z art. 10a ustawy Karta Nauczyciela, w jednostkach systemu oświaty prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, nauczycieli zatrudnia się na podstawie umowy o pracę, zgodnie z Kodeksem pracy. W przypadku nauczycieli prowadzących zajęcia bezpośrednio z uczniami lub wychowankami w wymiarze nie wyższym niż 4 godziny tygodniowo, powierzenie prowadzenia tych zajęć może nastąpić również na innej podstawie niż umowa o pracę, jeżeli w treści łączącego strony stosunku prawnego nie przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy. Nauczyciel prowadzący zajęcia na innej podstawie niż umowa o pracę musi spełniać wymóg nietoczenia się przeciwko niemu postępowania karnego w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowania dyscyplinarnego oraz wymóg braku skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. Natomiast do tych nauczycieli nie mają zastosowania pozostałe przepisy Karty Nauczyciela, w tym, m.in., regulujące kwestie oceny pracy nauczycieli, awansu zawodowego oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Jak wynika z powyższego, obowiązujące przepisy dotyczące szkół prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego dopuszczają możliwość realizowania przez nauczycieli zajęć na innej podstawie, aniżeli umowa o pracę, w tym na podstawie umowy zlecenia, ale w ograniczonym zakresie. Nie istnieją obecnie przesłanki uzasadniające zniesienie tych ograniczeń, w szczególności w stosunku do nauczycieli prowadzących zajęcia w szkołach policealnych i szkołach dla dorosłych. Takie rozwiązanie prowadziłoby bowiem równocześnie do ograniczenia możliwości korzystania przez tych nauczycieli z uprawnień pracowniczych. Umowy cywilnoprawne są mniej korzystne dla nauczycieli, ponieważ pozbawiają ich takich praw pracowniczych, jak np. prawo do urlopu wypoczynkowego, świadczeń socjalnych, możliwości uzyskiwania stopni awansu zawodowego. Jednocześnie należy podkreślić, że rozwiązanie zawarte w art. 10a ustawy Karta Nauczyciela, ograniczające możliwość zawierania z nauczycielami umów cywilnoprawnych, zostało wprowadzone w związku z licznymi

² Dz. U. z 2026 r. poz. 515, z późn. zm.

postulatami nauczycieli niesamorządowych jednostek oświatowych, dotyczących zapewnienia możliwości korzystania z uprawnień pracowniczych.

W toku dalszych prac nad projektem nowelizacji ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, w tym na etapie konsultacji społecznych, zostaną rozważone rozwiązania mające na celu wypracowanie takiego modelu finansowania oświaty niesamorządowej, który wyeliminuje dotychczas stwierdzone nieprawidłowości przy równoczesnym zagwarantowaniu wysokiej jakości i efektywności kształcenia, w szczególności w sektorze edukacji osób dorosłych.

Ad. Postulat szczegółowy 3.4.

W systemie oświaty Rzeczypospolitej Polskiej osoby dorosłe niebędące obywatelami polskimi mogą korzystać z nauki w publicznych jednostkach realizujących kształcenie ustawiczne³, w tym w szkołach policealnych:

- na warunkach dotyczących obywateli polskich – w przypadku osób, o których mowa w art. 165 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe⁴ (dalej: ustawa Prawo oświatowe),
- jako stypendyści otrzymujący stypendium przyznane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, organ prowadzący szkołę (placówkę), lub dyrektora szkoły (placówki), albo na warunkach odpłatności – w przypadku osób, o których mowa w art. 165 ust. 5 ustawy Prawo oświatowe.

Od 1 września 2025 r. w stosunku do osób podejmujących naukę w publicznych oraz niepublicznych szkołach policealnych wprowadzono wymóg posiadania certyfikatu znajomości języka polskiego, o którym mowa w art. 11a ust. 2 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim⁵, co najmniej na poziomie biegłości językowej B1⁶. Należy bowiem zauważyć, iż szkoła policealna jest szkołą prowadzącą kształcenie zawodowe w zawodzie wskazanym w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego⁷ o relatywnie krótkim okresie nauczania, nie dłuższym niż 2,5 roku. Do tego typu szkoły przyjmowane są osoby posiadające wykształcenie średnie lub średnie branżowe⁸, przy czym w toku nauczania słuchacze szkoły obligatoryjnie przystępują do zewnętrznych egzaminów zawodowych przewidzianych w realizowanym programie nauczania, przeprowadzanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne⁹. Brak wystarczającej znajomości języka polskiego stanowi zatem bezspornie istotną barierę ograniczającą możliwość uzyskania odpowiedniej wiedzy i umiejętności zawodowych w toku nauki oraz zdania zewnętrznego egzaminu zawodowego, a w dalszej konsekwencji pozbawia możliwości uzyskania urzędowego dokumentu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

³ Kształceniem ustawicznym w rozumieniu ustawy Prawo oświatowe (art. 4 pkt 30) jest kształcenie osób dorosłych w szkołach systemu oświaty, w tym w szkołach policealnych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub zmianę kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych (w szczególności na kwalifikacyjnych kursach zawodowych).

⁴ Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, z późn. zm.

⁵ Dz. U. z 2026 r. poz. 81, z późn. zm.

⁶ Art. 165 ust. 5a ustawy Prawo oświatowe.

⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2024 r. poz. 611, z późn. zm.).

⁸ Art. 136 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe.

⁹ Art. 3 pkt 21 i art. 44za pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2025 r. poz. 881, z późn. zm.).

Postulat dotyczący ułatwienia cudzoziemcom podejmowania nauki w szkołach policealnych poprzez dopuszczenie możliwości potwierdzania znajomości języka polskiego certyfikatami TELC i ELC, alternatywnie zamiast urzędowego dokumentu uzyskanego po zdaniu państwowego egzamin certyfikатовego, nie znajduje uzasadnienia na gruncie polityki oświatowej państwa.

Nie wydaje się także możliwe – ze względów merytorycznych – uznanie równorzędności certyfikatu kwalifikacji zawodowej z certyfikatem uzyskanym po zdaniu państwowego egzaminu certyfikатовego.

Certyfikat kwalifikacji zawodowej jest wydawany przez okręgowe komisje egzaminacyjne osobom, które zdały egzamin zawodowy z zakresu zawodu nauczanego w szkolnictwie branżowym. Jest to urzędowy dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji niezbędnych do realizacji określonych zadań zawodowych, a nie umiejętność posługiwania się językiem polskim w aspekcie poprawności gramatycznej, czy komunikacyjnej.

Ad. Postulat szczegółowy 3.5.

Zasadniczym celem przyznania prawa do renty rodzinnej w kontekście przedmiotowej petycji, jest dostarczenie środków utrzymania dzieciom, które w związku z kształceniem się w szkole nie wykonują pracy stanowiącej źródło utrzymania. Istotą bowiem renty rodzinnej jest umożliwienie odbycia i ukończenia nauki przez osobę uprawnioną. Powyższe dowodzi jednoznacznie, iż konieczną przesłanką pobierania świadczeń z tytułu renty rodzinnej jest nauka w szkole. Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych¹⁰ renta rodzinna przysługuje dzieciom własnym, dzieciom drugiego małżonka i dzieciom przysposobionym do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 rok życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia. Natomiast jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej – prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów (<https://www.gov.pl/web/rodzina>).

Oczywistym jest, że dla zachowania prawa do renty rodzinnej po przekroczeniu 16 roku życia konieczne jest kontynuowanie nauki – co oznacza jej rzeczywiste podjęcie w wybranej placówce oświatowej, a nie jedynie zapisanie się do szkoły bez podjęcia jakiegokolwiek aktywności w zakresie uczenia się (czyim innym są okresowe trudności w kontynuowaniu nauki, a czym innym brak woli jej kontynuowania manifestowany całkowitym ignorowaniem zajęć, egzaminów i innych obowiązków wynikających z faktu zastania słuchaczem szkoły). Okoliczność, że całkowite ignorowanie obowiązków szkolnych było tolerowane przez władze szkoły i ubezpieczony formalnie zachował statut jej słuchacza nie oznacza, że może on zostać uznany za osobę kontynuującą naukę i uprawnioną w związku z tym do renty rodzinnej w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej. Z przepisów jednoznacznie wynika, że kontynuowanie nauki jest podstawowym i niezbędnym warunkiem pobierania renty rodzinnej. Pod pojęciem „nauki w szkole” należy rozumieć naukę pobieraną w systemie dziennym, stacjonarnym i zaocznym, w szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych (publicznych i niepublicznych), w tym w szkołach dla dorosłych i policealnych, szkołach wyższych (państwowych i niepaństwowych), a także pozaszkolnych formach kształcenia, doksztalcania bądź doskonalenia zawodowego. W przypadku ubiegania się o rentę rodzinną dla dziecka, które ukończyło 16 lat, konieczne jest dołączenie do wniosku dokumentu potwierdzającego kontynuowanie nauki (§ 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października

¹⁰ Dz. U. z 2025 r. poz. 1749, z późn. zm.

2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe¹¹). Oznacza to, że osoba składająca wniosek powinna przedstawić zaświadczenie ze szkoły lub uczelni, które potwierdza status ucznia, słuchacza lub studenta. Takie zaświadczenie musi zawierać również planowany termin ukończenia nauki. Organ rentowy – w przypadku dzieci, które ukończyły 16 rok życia – ustala bowiem prawo do renty rodzinnej na okres nauki wskazany w zaświadczeniu ze szkoły/uczelni. ZUS ustalając, czy uczeń, słuchacz lub student faktycznie kontynuuje naukę, w pierwszej kolejności opiera się na zaświadczeniu ze szkoły lub uczelni. Dokument ten potwierdza status ucznia lub studenta i wskazuje, że dana osoba spełnia warunek niezbędny do pobierania świadczenia.

ZUS będzie wypłacał rentę rodzinną za okres wskazany w zaświadczeniu, ale w każdej chwili może sprawdzić, czy dana osoba faktycznie kontynuuje naukę. Uczeń, student lub słuchacz, który pobiera rentę rodzinną, musi poinformować ZUS, że przerwał naukę lub wcześniej ją zakończył. Jeśli tego nie zrobi, będzie musiał zwrócić nienależnie pobrane świadczenie wraz z odsetkami. ZUS przeprowadza postępowanie wyjaśniające z zainteresowanym, jeżeli pojawiają się jakiegokolwiek wątpliwości co do rzeczywistego przebiegu nauki, np.:

- powtarzanie klasy lub semestru,
- częste zmiany kierunku studiów,
- częste zmiany szkół,
- długie przerwy między kolejnymi etapami nauki.

W ramach tego postępowania ZUS zwraca się do osoby, która pobiera rentę rodzinną o nadesłanie:

- aktualnego zaświadczenia o kontynuowaniu nauki,
- informacji o ewentualnych przerwach w edukacji i ich przyczynach.

Jeżeli w określonym przez organ rentowy terminie, osoba zainteresowana nie przedłoży dowodów stwierdzających dalsze istnienie prawa do świadczeń, organ rentowy wstrzymuje rentę rodzinną lub przysługującą tej osobie część renty rodzinnej.

Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, że minimalizacja zagrożeń wskazanych przez autorów petycji w kontekście prawidłowości wypłaty rent rodzinnych nie wymaga zmian legislacyjnych, lecz jest możliwa w ramach nadzoru nad funkcjonowaniem systemu kształcenia osób dorosłych sprawowanego w celu zagwarantowania rzetelnej realizacji obowiązków związanych z kształceniem.

Reasumując: nie istnieją obecnie przesłanki uzasadniające wprowadzenie regulacji prawnych postulowanych w przedmiotowej Petycji *w sprawie kierunków zmian legislacyjnych dotyczących szkół i przedszkoli niesamorządowych ze szczególnym uwzględnieniem systemu finansowania szkół policealnych i liceów dla dorosłych*.

Z poważaniem

Piotr Bartosiak
Dyrektor
/ – podpisano cyfrowo/

¹¹ Dz. U. Nr 237, poz. 1412, z późn. zm.